

Реферат на тему: "Слово Тараса Шевченка і Святе Письмо (курсова робота)"

Тарас Шевченко

Курсова робота

на тему:

Слово Тараса Шевченка і Святе Письмо

Зміст

I. Вступ. Тарас Шевченко – національний пророк.....3

1. Тарас Шевченко. Посланіє "І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм в Україні і не в Україні моє дружнє посланіє".....7

2. "Псалми Давидові".....10

3. Поема "Неофіти".....16

4. "Ісаія. Глава 35".....19

II. Висновки.....23

III. Список використаної літератури.....25

I. ВСТУП.

Тарас Шевченко – національний пророк.

Знедоленому безправному українському народові потрібен був великий муж, що мав би відвагу говорити один за всіх. Потрібен був речник, новий Боян, патріарх, подвижник, пророк. Таким став Тарас Шевченко. Це поет, даний Богом. Спів Шевченка був "... воістину гуком воскреслої труби архангела", пише Куліш у "Спогадах про Шевченка" і називає його національним пророком.

Пророка не можна призначити, вибрати. Лише обрана Богом людина здатна мужньо і відверто говорити всім і всюди правду. Проте у світі споконвіку існують і лжепророки, пророки людські, що віщають від себе і керуються силами зла, а значить неправди. Якою ж має бути людина, що її називають і визначають пророком?

"Пророк бачить те, чого інші не добачають.

Пророк передбачає майбутнє

Але передусім пророк розмовляє

з Богом і виголошує його істиним

перд лицем народу".0

Євген Сверстюк. "Блудні сини України".

Саме таким був Тарас Шевченко. Він бачив те, чого не хотіли та й не могли бачити інші, і сміливо говорив до свого народу, спираючись на авторитет Божого слова.

Біографи свідчать, що Шевченко від молодих літ знав і до смерті возив із собою Святе Письмо, а на вигнанні це було майже єдне його "чтиво". Тому і називають його поетом-біблійцем. Зустріч Шевченка із Біблією не була принагідною. Він на ній учився

грамоти, з дитинства знає на пам'ять фрагменти Святого Письма . Малим хлопцем слухав, як столітній дід Іван читав рдині та сусідам достатні на той час біблійні книги, житія святих, борців та мучеників за

-4-

віру. Та й сам Тарас, підрісши, читав над покійниками замість учителя-дяка Псалтир.

Згодом у Петербурзі, великий Карл Брюллов велить своєму улюбленцю-учневі брати малярські теми з Біблії, бо там все "просто і зграбно". Молодий слухач Академії мистецтв, прислухаючись до порад митця-вчителя не тримає у себе на квартирі іншої книжки ніж Біблія, "Анархарзісової подорожі", та історії Галіса (Б. Лепкий "Про життя і твори Тараса Шеченка").

Саме тоді, коли Шевченко перебував на вершині свого натхнення і промовляв огенним словом, як посланець з неба, в Києві склався гурт молодих людей, що поклали собі завдання творити визвольні та братолюбні ідеї. Назвавшись Кирило-Мифодіївським братством , члени його свою діяльність планували у ракурсі пророчих слів Ісуса Христа: "І пізнаєте правду, а правда вас вільних грабить!" (Ів. 8:32). На перстнях братчиків був напис: "Пізнайте істину, і істина звільнить вас". Такі просвітительські ідеї і були особливо близькі співцеві темного, знедоленого віковичним ярмом, народу. Шевченко – патріот, народолобець і віруючий християнин, бо саме віра Христова підняла ідею збратання народів, вирівнюючи прірви між вільним чоловіком і безправним рабом, у проповідувала всесвітній мир, свободу і любов. У його голові ідея повалення кріпачства й визволення рідного народу зливалася з проповіддю християнства, він руйнував царство насильства, сатани, деспотизму, щоб збудувати царство Боже, державу волі і правди.

Шевченко міг освоїти виражальні засоби Біблії саме тому, що пройнявся духом біблійних книг. Згадуючи про багатючий арсенал думок і почуттів, почерпнутих поетом із Біблії, літературознавець В. Щурат писав: "Десь якийсь поетичний образ, десь якусь оригінальну гадку Святого Письма може присвоїти собі перший-ліпший поет. Зробити філософію Святого Письма своєю філософією, се може тільки справжній біблієць яким був Шевченко".

-5-

Лейтмотивом більшості його творів є поєднання любові до Бога і милосердя до ближнього. А це основа християнського вчення. Людину хоче бачити Шевченко передусім як відображення "образу Божого".

Белий поет – пророк несе християнський ідеал згарманізованої людини, що живе у згоді з собою. Життєва позиція його полягає у тому, щоб жити за Божим законом і актом свободної волі обирати, свою дорогу (Є. Сверстюк, "Блудні сини України"). Звідси зрозуміла його боротьба зі сваволею сильних світу і не сприйняття тих, хто втрачає подобу Божу. Дуже характерний для Шевченка штрих: у важкі хвилини перед ним завжди стоїть Бог, рпро це засвідчує і той факт, що слово "Бог" у його творах зустрічається більше, ніж 630 разів.

Про авторитетність Божого слова для поета свідчить витяг із його листа до графині Толстої від 9 січня 1857 року: "Тепер і що лиш тепер я цілком повірив 0у слово - "Любя, наказуя вы". - Що лиш тепер молюся до Бога і дякую йому за безконечну любов до мене, за те, що він виправдовув мене. У тому випробуванні очистилося і видужало моє бідне, болящ серце. Воно забрало від очей моїх призму, крізь яку я глядів на людей і на самого себе. Воно навчило мене, як любити ворогів і тих, хто нас ненавидить. А цього не навчить ніяка школа, крім школи досвіду і тривалої бесіди з самим собою".

"Любіть своїх ворогів, добро робіть тим, хто ненавидить вас. Благословіте тих, хто вас проклинає, і моліть ся за тих, хто кривду вам чинить", — це слова Ісуса Христа, записані у вангелії від Луки (6:27, 28). Щиро і правдиво сповідається поет, як під впливом дієвого євангельського слова у нього вдосконалюється християнський характер і утверджується християнський світогляд.

Цікаво, що завершуючи свою літературну діяльність, Шевченко видає "Буквар" - посібник для дітей, у якому поряд із думами та народними прислів'ями він поміщає уривки із псалмів (132, 53, 12, 93, 149), а також

-6-

молитви сподіваючись, що вони сприятимуть вихованню добрих, нелукавих людей із чистим серцем. Проаналізувавши ці тексти, можна зрозуміти, який поет хоче бачити тих, хто буде вчитися за його "Букварем".

Отже, бажаючи відкрити очі своєму мудрому від природи, але забитому і пригніченому народові, Шевченко вносить свою лепту у його просвітительство - доступний за ціною (3 коп.) і багатий духовно "Буквар".

Поета боялися не тільки як революціонера демократа чи націоналіста. Його ще й не бажали сприйняти як тверезомислящего християнина, як людину високого Духу. А тим більше признати "володарем в царстві духа", — як справедливо писав про нього інший велет духу Іван Франко.

Творчість Т. Шевченка - Згусток добра і правди. Він був сіячем і вирощувачем духовних якостей народу. Він вірив, що є сила, котрій треба поклонятися, бо вона врятує людство від морального і духовного спустошення, виродження, збідніння. Цією силою є Бог.

Теологічна довідка.

Пророк. Під словом "пророк" розуміють, по-перше, людину яка передбачає майбутнє, по-руге людину, яка завіщає слово повчання, напучування і потішення через натхнення Святим Духом. Пророки, працю і слова яких ми знаємо із Святого Письма, — це Єнох, Ной, Авраам, Мойсей, Аарон, Маріям, Дебора, Самуїл, Давид, Сломон, Ілля, великі і малі прроки - автори пророчих книг та ін. Святе Письмо свідчить про те, що через пророків говорив Святий Дух, і що книги, написані ними, створені через натхнення Духа Божого, "Бо пророцтва ніколи не було з волі людської, а звіщали його святі Божі мужі, проваджені Духом Святим".

Лжепророк. У Святому Письмі згадується і про лжепророків, які не будучи призваними і посланими Богом, пророкують за своїм вимислом на шкоду ближнім,

зводячи їх з праведної дороги. Такі пророки описані в Старому і Новому заповітах.

Тарас Шевченко. Посланіє "І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм в Україні і не в Україні моє дружнє посланіє".

Поема "І мертвим, і живим, і ненародженим ..." – твір рідкісної емоційної напруги, що народилася в атмосфері дешевних переживань, нестабільного, дискомфортного внутрішнього життя, а це позначилось на емоційному стані ліричного героя, на проблематиці твору, його жанрових особливостях, композиції, своєрідній лексиці.

Поет звертається до жанру послання, що був досить поширений у культурній традиції різних часів і народів. У Біблії це послання святих апостолів Павла, Петра, Івана, Якова, Юди які своєрідно вплинули на творчість багатьох письменників, як-от: І. Вишневецького, П. Грабовського, І. Франка, М. Рильського, А. Малишка, Д. Павличка.

Сама назва твору вказує на позачасовість послання. Як і Біблія, воно написане для всіх часів і не обмежується географічно. Масштабність адресата, окресленого в назві, зумовлюється обширністю і гостротою проблематики, що актуальна як у прадавні часи, так і сьогодні й, очевидно залишиться такою і для ще ненароджених поколінь. Лаконічно її можна окреслити як проблему добра і зла та їх довічної боротьби, що конкретизується у творі як проблема правди і брехні. Для поета вона є принциповою і тому звучить безкомпромісно і звинувачувально уже в епіграфі який взято із Першого соборного послання апостола Івана: "Як хто скаже: "Я Бога люблю", та ненавидить брата свого, той неправдолюбець. Для Шевченка, як для справжнього християнина, — це принципова позиція, згідно якої любов до невидимого Бога оживає в любові до ближнього: "Бо хто не любить брата свого, якого бачить, як може він Бога любити, якого не бачить?". Епіграф і задає полемічний характер посланню. Бажаючи розбудити серед українського люду дух любові, братства, взаєморозуміння, поет послуговується словами улюбленого учня Христа, якого

-8-

називають апостолом Любові. Поет не приймає того українського патріотизму, за яким немає любові.

Стиль послання наближений до книг пророків Ісайї, Єремії, новозавітних послань та відкриття Івана Богослова. Як старозавітні пророки своїм словом стараються зупинити ізраїльський народ у їх гріхах, вказуючи на неменучу розплату, так і пророк-поет взивав до своїх земляків:

Схамніться! Будьте люди,

Бо лихо вам буде...

Подібно до Божих пророків, Шевченко, як речник України, відчуває відповідальність за те, що діється на його землі, і своє призначення вбачає у тому, щоб змінити людей, їхні взаємостосунки, їхнє життя. Він не мовчить – говорить, просить, картає, будить. Власне, у цьому поет розуміє свою місію, бо справжньому пророкові несила спокійно споглядати на спотворений світ, спотворену природу, спотворені взаємини між людьми де

Кайданами міняються,

Правдою торгують
І господа зневажають...

Поет часто послуговується біблійною лексикою. Наприклад, використовуючи слова "кайдани", "ярма", що у Біблії вживаються як символ неволі (єгипетської, вавилнської і т.п.), поет описує уярмлений рідний народ:

Людей запрягають
В тяжкі ярма

Називаючи сплюндровану Укарїну великою руїною, автор згадує іншу руїну – пограбовану Юдею, поруйнований Єрусалим як біблійну пересторогу за непослуг Богові. Україна для поета одночасно є і "раєм тихим" (близький і часто вживаний Шевченком образ), і символом нового, омріяного щасливого майбутнього рідного краю.

-9-

Автор також використовує євангельські образи посіву і жнив (Притча про кукіль), передвіщаючи лихі жнива як результат недоброго засіву:

... побачите,
Які будуть жнива!

Уся система біблійних символів, використаних Шевченком, зводиться до того, щоб застерегти людей від лиха, попередити про майбутню відповідальність, повернути на Божу дорогу.

Картина змальовані поетом у "Посланні" нагадують "видіння", дані Богом пророками і описані ними в біблійних книгах. Лише прикінцеві слова пом'якшують грізний звинувачувальний тон всієї поеми і одним штрихом привідкривають завісу обіцяного майбутнього для Божого народу.

І світ ясний, не вечірній
Тихо засіє...

Подібні ідилічні картини – пейзажі майбутнього часто зустрічаються в Шевченкових творах. Це його ідеал, на фоні якого контрастніше вимальовується жорстка дійсність. Через змалювання ідеалістичних картин майбутнього проявляється велика віра поета у дієву силу слова – як біблійного так і дарованого йому Богом – поетичного. Саме ця віра в слово – характерна риса пророка і кожного великого поета. Адже і біблійне слово, і поетове мають одну мету – самоочищення людини, через яке можливе і оздоровлення суспільства:

Умийтеся! Образ Божий
Багном не скверніте

А тому пророк і поет Шевченко прагне повернути природу до її первинного стану, коли все, в тому числі і людина, було "бельми добре".

Шевченко. "Псалми Давидові".

Вперше слово "псалом" вживає Шевченко в поезії "До Основ'яненка":

Насміються на псалом той,
Що виллю сльозами.

Неспроста поет називає так свій вірш-тугу, в якому вихваляє героїчне минуле

України. Адже псалом – це пісня хвали. У його душі звучить псалом безстрашним волелюбни козаком. Це слово було близьке поетові, як близькими були рідкі добрі спогади з дяківської шкільної лави. Можливо тому перша велика книга малого Тараса, яку він часто читав над покійними замість п'яного дяка, вилилася згодом у "Псалом Давидові". Це рідкісне явище навіть у світовій літературі. Адже вони є співом душі поета.

Переспіви псалмів написані в zenіті творчості поета і датовані 19.2.1845 р. Не випадкове творче звернення до Псалтира саме у цей час, за 5 днів до появи "Заповіту". Перебуваючи на Переяславщині, поет застудився і важко захворів. Часто фізично ослаблена людина очі свої піднімає вгору, думає більше про духовне, прагне досамоочищення, добра і злагоди. Саме такі настрої знаходить Шевченко у дальноеврейській поезії. І, як результат, у В'юнищі під кінець нелегкого для поета 1845 р. народжуються ці перлини – переспіви духовних пісень із Псалтира.

Книга Псалмів (Псалтир) – це збірка 150-и духовних пісень, які були укладені в різні періоди історії ізраїльського народу. Назва книги походить від грецького слова psaltos, що означає співання пісень під акомпонемент. Староеврейською мовою це збірка називається "Сеффер Теліччіле" – "Книга хвали".

Тематика псалмів здебільшого релігійного характеру. Псалми є молитвою до Бога, славословленням або повчанням, декотрі з них присвячені особливим подіям. Ця збірка духовних пісень поділена на 5 книг, і кожна з них закінчується славослов'ям. Вони розподілені таким чином: I – 1-41; II – 42-72; III – 73-89; IV – 90-106; V – 107-150.

-11-

Такий поділ був прийнятий в староеврейському тексті і зберігся до нашого часу.

За змістом і структурою псалми поділяються на історичні, месіанські, повчальні і прославлення.

Укладені вони різними авторами. Вважають, що Давид був автором більшості псалмів (73). Іншими авторами традиційно вважаються Асаф (12), сини Корея (11), Соломон (2), Мойсей (1), Етан (1). Авторство 50-ти псалмів невідоме. Припускають, що деякі з них написав також Давид. Як творець духовних гімнів, він є найвідоміший з усіх псалмістів, і тому новозавітні письменники визнають його автором книги Псалмів і часто називають їх Давидовими.

Давид був хоробрим воїном, геніальним полководцем і здібним державним керівником. Його життя детально описують книги Самуїлові. В дитинстві він був пастухом. За Божим повелінням пророк Сауїл помазав його на царя. Відома історія про те, як Давид переміг Голіата. Зазнавши переслідувань від першого ізраїльського царя Саула, Давид, проте, не використав можливості помститися йому, вважаючи, що не можна піднімати руки на помазаника Божого. У Другій книзі Самуїловій розповідається про Давида як другого царя Ізраїля. За його царювання держава процвітала, вона стала сильною і могутньою. Царював Давид 40 років. Помираючи, він показав своєму синові і наступникові на царському престолі Соломону: "І будеш ти стерегти накази Господа Бога свого, щоб ходити Його дорогами, щоб стерегти постанови Його, заповіді Його та

устапи його й свідчення Його...". Хоча Давидове життя не було безгрішним, але він клявся у своїх переступах і прагнув бути виконавцем Божої волі. Саме це допомогло йому стати добрим батьком і мудрим державним керівником. Проте вище державних і політичних досягнень стоїть літературна дальність Давида. Його псалми-гімни знаходили і знаходять відгук у творчості багатьох письменників минулих епох і сучасності.

-12-

Просто, щиро і природньо-емоційно переспівує їх Шевченко. У цикл його віршів – перекладів входить 10 поезій під назвою "Псалми Давидові". Із перекладених псалмів лише 4 належать Давидові (12, 52, 53, 133), Псалом 43 написаний синами Кореевими, Псалом 81 склав Асаф, Псалми 1, 93, 149 створені невідомими авторами. Використовуючи авторитет царя, Божого обранця, псалмотворця, Шевченко називає його іменем цикл перекладів – переспівів.

"Псалми Давидові не можна практикувати як виключно літературне явище, лише як цикл поезій, символічність словесних образів, духовна насиченість, теологічна спрямованість вказують на суспільну вагомість ліричного героя, що бере на себе відповідальність за долю свого народу".

Молюся: Господи, внуши їм

Уст моїх глаголи...

(Псалом 53)

Переспівуючи Псалом 1, поет використовує ті ж образи, що і в біблійному варіанті (дорога – путь, дерево на водою, вітер). Проте деколи він дозволяє собі вільніше поводитися з текстом, наприклад, "полова, що її вітер розвіяв", поет замінює на "попіл".

Наслідуючи 43(44)¹ навчальний Псалом синів Кореевих, автор переносить подій з ізраїльських часів у сучасну йому Україну. Доволі вільно передає думку про покинутість Богом. Свідомо скорочуючи свій варіант псалма, Шевченко закінчує, як і в оригіналі молитвою.

До оригінальних псалмів поет підходить творчо. Одні перекладає дослівно, в інших зберегає основну думку, інтерпритуючи текст, але всі вони "українізовані": насичені українським духом, народно-пісенним стилем, поетичною лексикою та образами. У його наслідуваннях вбачається глибоке знання проблем тогочасного суспільства і спроба в аналогічних старозвітніх ситуаціях побачити і підказати народу вихід. Характерно, що, як і Давид,

-13-

Шевченко свої надії покладає на Бога і звертається до нього за підтримкою і допомогою.

Особливо турбувала Великого Кобзаря, проблема непорозуміння, розбрату між українцями. Він мріяв про волю України, як результат єдності і згоди. З тієї причини поет переспівує Псалом 132 (133), цей коротенький шедевр – гімн єдності, який виділяється лаконічністю, поетичною красою і проблемами серед усіх псалмів.

Книга Псалмів. Псалом 133.

Оце яке добре та гарне яке, —
Щоб жити братам однокупно!
Воно – як та добра олива на голову,
Що спливає на бороду Ларонову
бороду,
Що спливає на кінці одежі його!
Воно як хермонська роса,
Що спадає на гори Сіону,
Бо там наказав Господь благословення,
Повіквічне життя!

Цей псалом відомий як пісня прочан. Він нагадував царю Давиду ті дні коли ізраїльтяни зібрались у тимчасовій столиці Хавроні, щоб помазати його на царя. Давида настільки вразила одностайність, всенародна єдність і підтримка, що він свої почуття записав у цьому короткому псалмі. Тут він описує і обряд помазання. Хоча над ним самим звершувався цей обряд, та він приводить у приклад помазання Мойсєвого брата Ларона, який був речником, глашатаєм народу. Спеціально приготовлена запашна олива виливалася на голову обранця Божого, тим самим очищуючи і освячуючи його, вказуючи на особливу місію.

У Біблії немає жодного слова, вжитого намарне. І тут описана Хевронська роса – це не просто знайомі нам краплини на травах, а густі роси, що в суху пору року достатньо зрошували і напоювали землю, і ці роси символічно

-14-

вказують на рясні Божі благословіння – життя у добробуті, спокої, задоволенні. Останні слова є запорукою доброго та гарного життя, бо "наказав Господь благословення".

Читаючи Шевченків переспів, ми зустрічаємо ті ж образи, символи та дрібниці, що і в Давида, але стиль товару і мова його нагадують народну пісню.

Т. Шевченко. Псалом 132 (133).

Чи є що краще, лучче в світі,
Як укупі жити,
З братом добрим добро певне
Познать, не ділити.
Яко мірро добровонне
З голови чесної
На бороду Лароню
Спадає росою
І на шитії омети
Ризи дорогої;
Або риси ермонській
На святії гори
Високій сіонській

Спадають і творять,
Добро тварям земнородним,
І землі, і людям, —
Отак братів благих своїх
Господь не забуде,
Воцариться в дому тихім,
В сім'ї тій великій,
І пошле їм добру долю
Од віка до віка.

-15-

На думку В. Скуратівського, Шевченко синтезує народну пісню із мсалмом. І це природно для поета. З однієї сторони самобутній лірик-українець, з іншої-людина, що прагне християнської довершеності, він легко і вільно викладає свої думки – пісні на папір. У переспіві відображається велика туга за Божим раєм на землі, де люди жили б у правдивій братній любові, адже для цього вони створені Богом.

Псалми (грецьк. psalmos — пісня) – пісні релігійного змісту, створені біблійним царем Давидом (VII, 2).

На текст псалмів композитори писали твори для хору або для одного голосу з інструментальним супроводом.

Пальма – духовна пісня – гімн та текст, запозичиней із біблійних псалмів.

Тарас Шевченко "Неофіти".

Тарас Шевченко зумів створити галерею літературних пророків, зумів стати пророком свого народу. Особливо пристрасно й однозначно виголошується жага пророкування у поемі "Неофіти":

Подай душі убогій силу,
Щоб огненно заговорила,
Щоб слово пламенем взялось,
Щоб людям серце розтопило...

Поема з "огненними словами" є грізним малюнком культурного побуту з перших часів християнства. Вона говорить полум'яно, розтоплює і підкупує серця, манить щирістю чуття, думки і слова. Адже написані "Неофіти" потягом чотирьох днів (4-7 грудня 1857 р.). Очевидно, народжувалась поема з якоюсь неземною вибуховою силою.

Безперечно, високою є історико-етична сторона твору з її часовими нашаруваннями: перші християни, декабристи, кирило-мифодіївці.

На фоні історії неофіта Алкіда і його матері поет гранично стисло викладає євангельську вість. У коротенькому другому розділі (всього 18 рядків) він вміщає історію народження, смерті і воскресіння Ісуса Христа записані у Чотири євангіліях. Перетворюючи силу христового вчення, або народження, формування і становлення християнина, проілюстрував Шевченко через образи головних героїв твору. Про вплив слів Христа на переродження людини можна прочитати у біблійній книзі "Дії святих апостолів".

Особливо вражаючою є історія витворення пророка з "крової" жінки, матері Алкіда, на тлі катування її сина-християнина. Саме мученицька смерть сина відкрила їй уста для продовження його справи:

І на торжища, і в чертоги

Живого істинного Бога

Ти слово правди понесла.

Слова, що понесла у світ мати Алкіда, є продовженням слів правди Ісуса Христа і виконання слів правди пророка Ісайї, якого цитує автор в епіграфі.

-17-

Ісайа починає класичний період пророчого слова. Часто, говорячи від імені Бога, він супроводжує свої вістки словами: "Так говорить Господь", що надає його пророкуванню авторитетності й особливої довіри читача. В епіграфі вибраному поетом до твору, міститься наказ, попередження, обітниця:

Так говорить Господь:

Бережіть правосуддя й

Чиніть справедливість,

Незабаром бо прийде спасіння

Моє,

І з'явиться правда Моя

(Іс. 56:1)

Власне цю Божу правду й понесла замість сина новонароджена християнинка, одна із тисяч, перероджених словом Христовим. Замість прокльону з уст матері понеслася перша молитва до Христа. "З поклонниці Венери стала вона проповідницею сміливою, істинного Бога".

Своєю молитвою Великий Кобзар заперечує ненависть і стверджує любов. Щоб ворога полюбити, треба простити йому його гріхи, треба забути кривду, яку він заподіяв. Цю ідею він розвиває на основі Нагірної проповіді Ісуса Христа: "Любіть ворогів своїх, благословляйте тих, хто вас проклинає, творіть добро тим, хто ненавидить вас, і моліться за тих, хто вас переслідує...". Поет навчився цьому сам і заохочує до християнського прощення своєю поемою читача.

У своїй книзі "Про життя і твори Тараса Шевченка" Богдан Лепкий, наголошуючи на християнській поезії поета, посилається на твердження Євгенія Згарського: "... поет поставив нам великим, святим приміром образ терплячих за віру мучеників, християнських нововірців. Ні жовчю, ні помстою не дише зболіле серце нашого віщого. Не зазиває він земляків своїх до кривавої помсти розпинателям, а до непохитної віри в правду". У творі проявляється

-18-

непохитність ідеї всепрощення, на що вказував Єфремов у збірці "Шевченко" та в "Історії українського письменства". Ця думка підкреслюється також в словах, викладених поетом в уста Алкіда:

Молітесь, братія! Молітесь

За ката лютого. Його
В своїх молитвах пом'яніте.
Перед гординею його,
Брати мої, не поклонітесь.

Ворогові найлютішому, навіть "деспотові скаженому", можна і треба простити, та невільно поклонятися перед ним, служити його гордині.

Молітесь Богові одному,
Молітесь правді на землі,
А більше на землі нікому
Не поклонітесь...

"Неофіти" вражають своєю релігійною насиченістю, молитовністю, силою біблійного слова і духу. "І на торжища і в чертоги" поет закликає нести проповідь любові і всепрощення, братання.

Особливої уваги заслуговують псалом і молитва Алкіда. "Це перлини не тільки української думки й серця, а й найчудовіші перлини нашого слова". (Богдан Лепкий, "Про життя і твори Тараса Шевченка").

-19-

Тарас Шевченко. "Ісаія. Глава 35"

В останній період творчості за мотивами Біблії Шевченко написав такі поезії, як "Подражаніє 11 псалму", "Ісаія. Глава 35", "Подражаніє Іезекіїлю. Глава 19", "Осії. Глава XIV". Разом з переспівами псалмів вони становлять високий зразок громадської лірики. З поетичної точки зору подражанія псалмам і пророкам чудесні. Шевченко надає біблійному тексту музичну риму і крилатий ритм і при тому майже не відступає від першоджерела. Мова творів то дзвенить, як ліра, то гримить наче труба архангельська, то лине величними звуками, як орган. Шевченкові подражанія пророкам не мають рівних за силою слова і близькістю до оригіналу.

Будучи речником українського народу, Т. Шевченко добре знав життя і пророкування своїх біблійних предтеч. Адже вони виступали глашатаями Божого слова.

Пророки – це божі посланці, святі мужі, яких Бог час від часу посилає до народу, щоб звіщати свою волю, попереджувати про майбутнє, застерігати від гріха. Перебуваючи в богонатхненному стані, старозавітні пророки описували свої видіння. У Біблії записані пророкування так званих великих (Ісаїя, Єремія, Єзекіїль) та малих (Даніїл, Осія, Йоїл, Амос, Овдій, Йона, Михей, Наум, Авакум, Софонія, Огій, Захарій, Малахія) пророків у циклі книг під загальною назвою "Книги пророцькі". У них різний стиль, книги неоднакові за обсягом, писалися вони в різних місцях, але мета їх одна: зупинити народ у його гріховному житті й навести до Бога.

Пророчі книги справили на Шевченка таке глибоке враження, що він часто бачив себе в образі одного з них, здебільшого – пророка Єремії, чий особисті переживання, поставу, жести і дії Біблія зафіксує дуже яскраво. Вдаючись до наслідування Божих мужів, поет запозичив в них алегорії, образи, повчальні історії. Проте події і героїв він

переносить в Україну. В описаних пророками гріхах єврейського народу і в житті сучасних йому українців поет бачить багато спільного.

-20-

Наслідуючи давніх пророків, слово Шевченкове звучить суворо, грізно, палюче. У його поезіях, як і в творах біблійних попередників, Бог безпосередньо втручається в історію, оворить до народу, переживає за нього, страждає з ним.

Шевченко повністю засвоїв мову символів, якими оперує Біблія. Він не модернізує і не перефразовує біблійну символіку, а проникає в її первісне значення. Знаходячи у старозавітних пророків зразки цікавих йому тем, поет адаптує їх до реалій свого часу. Особливо близьким були для нього місця, де описується оновленням світу, туга за первісним безгрішним станом людини, прагнення до гармонії з природою, до єднання з Богом. Цю тугу і надію на повернення до досконалого першопочаткового світу найкраще виразив Шевченко у переспіві "Ісаія. Глава 35" (Подражаніє).

Дослідуючи главу 35 Книги пророка Ісаї, потрібно попереднь прочитати главу 34, у якій Божий глашатай провіщає про суд над у якій Божий глашаний провіщає про суд над усіма народами. Лише ознайомившись із сторонніми картинами майбутнього суду, можна зрозуміти блаженство, з яким оспівав біблійний пророк майбутнє оновлення землі.

Книга пророка Ісаї. Глава 35

Блаженство Божого народу по муках.

Звеселитися пустина та пуща,

І радітиме степ, і зацвіте,

Мов троянда, —

Розцвітаючи, буде цвісти та радіти,

буде втіха також та співання,

бо дана йому буде слава

Лівану,

Пишнота Кармелу й Сарону, —

Вони бачитимуть славу Господа,

-21-

Велич нашого Бога!

Зміцніть руки охлялі,

І підкріпіть спотикливі коліна!

Скажіть тим, що вони

Боязливого серця:

"Будьте міцні, не лякайтесь!

Ось ваш Бог, помста прийде,

Як Божа відплата, —

Він прийде й спасе вас!"

Тоді то розплющатся очі сліпим

і відчиняться вуха глухим,

тоді буде скакати кривий,
немов олень,
і буде співати безмовний язык,
бо води в пустині заб'ють
джерелом,
і потоки в степу!
І місце сухе стане ставом,
а спрагнений край - збірником
вод джерельних;
леговище шакалів, в яким спочивали,
стане місцем тростини й папірусу.
І буде там бита дорога та путь,
І будуть її називати: дорога
свята -
не ходитиме нею нечистий,
і вона буде належати народові його;
не заблудить також нерозумний,
як буде тією дорогою йти.

-22-

Не буде там лева,
І дика звірина не піде на неї,
Не знайдеться там,
А будуть ходити лиш викуплені.
І господні викупленці вернуться
Та до Сіону зо співом увійдуть,
І радість довічна на їхній голові!
Веселість та радість досягнуть вони,
А журба та зітхання втечуть!

Як за змістовим багатством, так і за формою викладу Ісаїя - перший серед пророків. Його книга - кульмінаційний пункт старозавітного Божественного відкриття. Зі своєї духовної висоти, як зі сторожової вежі, продавець бачить майбутнє всього світу. Він поєднує громовий голос древніх вождів Ізраїля з лірикою Давида.

II. ВИСНОВКИ

Свідомі українці-патріоти справедливо поцінують Тараса Шевченка як великого патріота, геніального поета, одного з найбільших будителів народу. Рішучий осуд насильства, релігійного лицемірства і соціальної несправедливості ставлять Тараса Шевченка на один рівень зі старозавітними пророками. Могутній протест проти неправди у Шевченка сполучений з глибокою правдивою вірою, що впливає з глибин його єства. Шевченко говорить, що Бог: "... може бачить, та помагає як оті гори предковічні". Такі вирази ми маємо у Св. Письмі. У псалмі 83 Давид каже: "Не мовчи, не німуй, озвися, Боже". У псалмі 44:213 він звертається до Бога так: "Пробудися, чого

спиш, Господи?".

Ми бачимо Шевченка як свідомого віруючого християнина, для якого Бог – непорушна святиня, щоденна молитва – органічна потреба духовного життя, Біблія – наймудріша книга, джерело невичерпної наснаги. Мудре Христове вчення, поняття, пов'язані з Богом, проймають більшість творів Шевченка. Поет часто "тихенько" молиться, просить у Бога то долі-таланту, то снаги на плекання своїх дітей-творів, то смерті, бо "на все Божа воля", "все од Бога, од Бога все". Так може писати лише глибоковіруюча людина.

Автор "Кобзаря" свято дотримувався релігійних обрядів, вважав неділю "святою", Різдво Христове і Великдень – найбільшими святами свого народу, а вчення Ісуса Христа – запорукою спасіння душі, самого ж Христа – "великомучеником святим, пророком". Його вчення, вважає поет, треба завжди пам'ятати, "щоб брат брата не різав не окрадав". Жити треба так, щоб "не гнівити Бога", боятися гріха, відвідувати "церкву святую", де "ніби з самим Богом розмовляють". Тому в парі із словом Євангеліє у Шевченка стоїть слово правда. Така ж – і ще величніша – синонімічна пара Бог і правда: "Молітесь Богові одному, молітесь правді на землі" – навчає нас поет, глибоко вболіваючи, що віра в Бога занепадає. Тільки справжній християнин може заявити: "Не нам діла Твої судить". Шанобливо ставиться Шевченко до атрибутів церковних – "святі корогви", "свічечки", "пречисті образи", перед

-24-

якими він щиро молиться. "Тихенько Богу помолюся, молися й ти", — звучить як заповіт, виконання якого відкриває кожній людині шлях до вічного життя. Отже, повноцінне духовне життя людини і щастя можливе, коли її почуття, думки й дії пов'язані з ученням того, хто задля нашого спасіння зійшов на Голгофу.

ІІІ. СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

1. Білецький П. та ін. В сім'ї вольній новій – К.: Рад. Письменник, 1984. – Вид. 5 – с. 123 – 134.
2. Білецький П. та ін. – Світове значення творчості Т. Г. Шевченка. // Т. Шевченко. – М. – 1962 – с. 23.
3. Дзюба І. М. У всякого своя доля. Літ. — критичний нарис. – К., 1989. – с. 261.
4. Донцов Д. Вогонь з Холодного яру. // Дивослово. — № 3. – 1994. – с. 2 – 12.
5. Івакін Ю. Поезія Шевченка періоду заслання. – К., 1984. – с. 236.
6. Коцюбинська М. Х. Етюди про поетику Шевченка. – К. – 1994. – с. 125.
7. Лепкий Б. Про життя і творчість Т. Г. Шевченка. – К. – 1994. – с. 125 – 134, 145.
8. Неділько Г. Я. Тарас Шевченко: життя і творчість. – К. – 1988. – с. 245.
9. Пріцак О. Й. Шевченко – пророк (АН України) – К. – 1993. – с. 56.
10. Рильський М. Поезія Тараса Шевченка. – К., 1961. – с. 154 – 200.
11. Франко І. Я. Твори в дванадцяти томах, т. XVII, с. 9, 11 – 13, 19, 34, 345.
12. Чуб Д. Живий Шевченко. – К., 1994. – с. 35, 39, 68.
13. Шевченко Т. Г. Буквар Південноруський 1861 р. – К. 1991 р. с. 51 – 61
14. Шевченко Т. Г. Кобзар. – К. – 1987. – с. 126, 245, 265, 342.

15.Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів у 12 томах. – Т 1 – 2. – К. – 1989.

1 Шевченко користувався Біблією у староруському варіанті, тому нумерація псалмів зміщена на один.